

981216-1

Rozum znamená především rozumění, porozumění, chápání. Mám za zcela chybné ustavit jakousi hypostazi rozumu jako prostředku takového porozumění, jako zdroje nebo nástroje chápání. Nástroje chápání zajisté existují a jsou důležité, ale sám nástroj je pouhou pomůckou, nikoliv základem a zdrojem toho, co s ním je vykonáváno. Rozum však nemůže být chápán jako pouhý nástroj, jako pomůcka, neboť pak bychom museli hledat onu aktivitu, onu činnost, v níž by byl rozum používaným nástrojem. Proto je lépe rozum neodlišovat a hlavně neodpojovat od porozumění, ale naopak jej považovat za bytostně spjatý a přímo totožný s porozuměním. Problémem se však potom stává to, že všude, kde mluvíme o porozumění, máme na mysli porozumění konkrétní, tj. porozumění něčemu nebo někomu. O rozumu jsme si však navykli mluvit jako o něčem samostatném, co se teprve druhotně zapojuje do našeho úsilí o porozumění. Celá racionalistická tradice kontinentální filosofie se pokoušel tuto samostatnost a svébytnost rozumu obhájit a podepřít, leckdy z dobrých důvodů. Nicméně vedlo to posléze k neudržitelnému pojetí tzv. apriori, chápaného jako absolutní a univerzálně platné.

(Písek, 981216-1.)